

GUDS RIKE- LÆRE I EVANGELIENE

I begynnelsen av Apostlenes gjerninger skriver Lukas:

*I min første bok, gode Teofilos, skrev jeg om alt det Jesus gjorde og lærte, fra han begynte ² og helt til den dagen han ble tatt opp til himmelen. Da hadde han ved Den hellige ånd gitt sine befalinger til de apostler han hadde utvalgt. ³ Etter å ha lidd døden sto han levende fram for dem med mange klare bevis på at han levde: I førti dager viste han seg for dem og talte om **det som hører Guds rike til.***

Hva betyr «Guds Rike»? Eller «Himlenes Rike» som det oftest heter i Matteusevangeliet.

Som en enkel innledning kan vi si: Himmeleriket er hos Gud – der fremme og der oppe, men nå bryter det inn på jorden gjennom Jesus. Det er det uttrykket «*kommet nær*» forteller. Vi får oppleve en forsmak. Vi kjenner noe av kraften i dette riket, vi ser helbredelser og under, vi gripes av evangeliet, nådegavene er i funksjon, Åndens frukt blir synlig i kristnes og menighetens liv, vi erfarer at Guds ord er levende og virkekraftig, vi møter Jesus i syner og drømmer osv. Men alt dette er bare foreløpig. En gang skal Guds Rike komme fullkomment i herlighet og kraft. Da blir det ingen synd, skyld, urettferdighet, ulykker, sorg, krig og hungersnød, sykdom, død osv. lenger. Da er djevelens makt fullstendig brutt. Alt er hellig og rent.

I dette studiet vil vi primært sitere ordene om Himlenes rike/Guds rike fra Matteusevangeliet med noen henvisninger til parallelttekster hos Markus og Lukas. Vi leser dem i rekkefølge uten å systematisere dem. Men de vil samlet gi en bakgrunn for å forstå hva som ligger i Lukas' ord i Apg. 1,3 om Jesus som hadde undervist disiplene om det som hører Guds rike til, først i de tre årene han gikk sammen med disiplene og så i de førti dagene mellom oppstandelsen og himmelfarten.

Det er sannsynlig at både Døperen Johannes og Jesus har brukt uttrykket «Himlenes rike» - på hebraisk «Malkut æt ha-Sjamajim» - og ikke «Guds rike». Jødene omskrev Guds hellige navn. De brukte i alle fall ikke JHWH (Jahve) i talespråket – for det var hellig. I skriftspråket brukte de konsonantene JHWH. Med vokalene fra et annet ord for «Herre», Adonaj, ble det «Jahova». Men «Jahova» eller «Jehova» er ikke en riktig uttale. De sa og skrev det allmenne navnet «El» eller «Elohim»¹ som betyr Gud. Men også det navnet ble gjerne erstattet med ord som «Himlene» - vanligvis i flertall. Når vi leser «himmelens rike» på norsk, vil det være i flertall på hebraisk. Den greske oversettelsen «Toon ouranoon» er også flertall.

Ordet «Rike» er også viktig å forstå. Både på hebraisk (*malkut*) og gresk (*basileia*) betegner det et rike der det er en konge (hebraisk: *mælæk* og gresk: *basileus*).

---

¹ Elohim er flertallsord. Det uttrykker respekt for Gud, ikke at det er flere guder. (Jfr. Uttrykket «Vi Kongen») – som kalles majestetspluralis.

Døperen Johannes forkynner om Himlenes rike/Guds rike - som kommer med Jesus

Matteus 3,2: Johannes Døperen: «*Vend om, for himmelriket er kommet nær*», det vil si i og med Jesus

I Jesu undervisning og forkynnelse er Himlenes rike/Guds rike svært sentralt.

Matteus 4,17: «*Vend om, for himmelriket er kommet nær.*»

Parallell: Markus 1,1: «*Her begynner evangeliet om Jesus Kristus, Guds Sønn ...*»

Markus 1,15: Jesus: «*Tiden er inne, Guds Rike er kommet nær. Vend om og tro evangeliet.*»

«Guds rike/Himlenes Rike er KOMMET NÆR!»

«Kommet nær» – men enda ikke i kraft og fullkommenhet. Andre steder taler Jesus om himlenes rike i betydningen av at det skal komme i fullkommenhet. Da vil noen gå inn i Guds rike og legge alt det gamle bak seg. Men når «Himlenes rike (bare) er kommet nær», betyr det at også den nåværende verden består. Når «Himlenes rike er kommet nær», eksisterer det parallelt med denne verdens ufullkommenhet. Eller kanskje vi skulle si: Det har brutt inn i denne verden slik at vi kan se hvordan det fullkomne Himlenes rike vil bli i fremtiden når Jesus kommer igjen.

Vi leser nå først tekster fra evangeliene der Jesus taler om at «Guds rike/Himlenes rike er kommet nær»

Matteus 4,23: *Så dro Jesus omkring i hele Galilea; han underviste i synagogene deres, forkynte evangeliet om riket og helbredet all sykdom og plage hos folket.*

Bergprekenen

I Bergprekenen finner vi følgende ord om himmelen og riket:

5,3: «*Salige er ..., for himmelriket er deres.*»

5,10: «*Salige er de ..., for himmelriket er deres.*»

v. 12: «*... for stor er lønnen dere har i himmelen.*»

Da ser vi at ordet peker fremover mot det fullkomne himmelriket. Gud lønner dem som har holdt hans bud, men de som ikke holder hans bud, blir kalt liten i Guds rike. Han omtaler dem slik:

v. 19: «*... minste i himmelriket ... stor i himmelriket.*»

Når rettferdigheten ikke er større enn fariseernes og de skriftlærdes, kommer de ikke en gang inn i himmelriket.

v. 20: «... kommer dere aldri inn i himmelriket.»

6,13: Bønnen Vår Far avsluttes med en lovprisning (doksologi) til Gud, slik:

For Riket (malkut/basileia) er Ditt og makten og æren i evighet.

7,21: Her sier Jesus de alvorlige ordene: «*Ikke enhver som sier 'Herre, Herre!', skal komme inn i himmelriket, ...*» Her må ordene peke mot det fullkomne Riket som opprettes ved Jesu gjenkomst. Slik også det neste stedet:

8,11: «*Mange skal komme fra øst og vest og sitte til bords med Abraham og Isak og Jakob i himmelriket.*»

Så kommer vi til et kjerneord om Jesu forkynnelse og gjerninger i de tre årene fra han sto fram offentlig fram til hans lidelse og død:

9,35: «*Han (Jesus) underviste i synagogene deres, forkynnte evangeliet om riket og helbredet all sykdom og plage ...*

Matteus skriver mer om dette i det følgende når Jesus ber disiplene om å fortsette hans gjerning:

10,5ff: «*Gå og forkynn: Himmelriket er kommet nær! Helbred syke, vekk opp døde, gjør spedalske rene, driv ut onde ånder! ...*»

Når Døperen Johannes spør om Jesus virkelig er den som skulle komme, viser Jesus nettopp til de gjerningene som hører det fullkomne Guds rike, eller messianske riket, til (kapittel 11). Dette riket er der allerede gjennom Jesu gjerning.

Paralleltekstene i de andre synoptiske evangeliene til utsendelsen av de tolv disiplene finner vi i Markus 6,7-13 og Lukas 9,1-6

11,11ff: Her gir Jesus Døperen Johannes den beste attest som Hans budbærer (gresk: angelos = engel), men «*den minste i himmelriket er større enn han.*»

Og om dette riket sier Jesus: «*Fra døperen Johannes' dager og like til nå trenger himmelriket seg fram, og de som trenger på, river det til seg.*» Det er i sannhet et ord å grunne på!

12,28: Det neste stedet Matteus nevner noe om dette riket, skriver han «*basileia tou Theou*» = Guds rike. Det handler om Guds rike som fordriver onde åndsmakter: «*Er det ved Guds ånd jeg driver ut de onde åndene, da har jo Guds rike nådd fram til dere.*» Det kunne gjerne stått: «Da er Guds rike virkelig kommet nær!»

Guds Rike-lignelser

Flere steder i Matteusevangeliet bruker Jesus lignelser om himmelriket.

Matteus 13: LIGNELSER OM HIMMELRIKET

Vers 11: «*Dere er det gitt å kjenne **himmelrikets hemmeligheter ...***», sier Jesus til disiplene. De andre forstår ikke disse lignelsene, bare disiplene.

Vers 19: For «*Hver gang noen hører ordet om riket og ikke skjønner det, kommer den onde og røver det som er sådd i hjertet ...*

Så nevner Jesus flere eksempler:

Vers 24: «*Himmelriket kan sammenlignes med en mann som hadde sådd godt korn i åkeren sin ...*

Vers 31: «*Himmelriket er likt et sennepsfrø ...*»

Vers 33: «*Himmelriket er likt en surdeig ...*»

Vers 44: «*Himmelriket er likt en skatt ...*

Vers 45: «*Himmelriket er også likt en kjøpmann som lette etter fine perler ...*»

Vers 47: «*På samme måte er himmelriket likt en dragnet som ble satt i sjøen og fanget fisk av mange slag ...*» Dette er en interessant lignelse som hadde fortjent en hel bibeltime eller tale.

Avslutningsvis sier Jesus:

Vers 52: «Derfor er enhver skriftlærd som er blitt himmelrikets discipel, lik en husherre som henter fram nytt og gammelt av sitt forråd.»

Vers 38 er overraskende og interessant. At «åkeren» er verden, forstår vi. Og så kunne vi tenke at såkornet er Guds ord. Men Jesus sier at **såkornet er «Rikets barn»** og ugresset er «den ondes barn». Altså er Jesu disipler, Kirken i verden, det gode såkornet.

Himmelrikets nøkler

16,13ff: Peter bekjenner at Jesus er Messias, den levende Guds Sønn. Da sier Jesus: «*Du er Peter (gresk: petros), og på denne klippen (gresk: petra) vil jeg bygge min kirke, og dødsrikets porter skal ikke få makt over henne (gresk: ekklesia – hunkjønn). Jeg vil gi deg **himmelrikets nøkler ...***»

Her beskrives for det første en motsetning mellom dødsrikets porter og himmelrikets nøkler. For det andre er Kirken og himmelriket knyttet sammen. Fortsettelsen forteller at himmelrikets nøkler har med syndserkjennelse, syndsbejennelse og tilgivelse å gjøre – det som gjerne kalles skriftemålet. I skriftemålet kan Peter, og dem som følger etter ham, tilsi syndenes forlatelse. Dette er himmelrikets nøkler. **Slik åpnes himmelriket for den som bekjenner og blir tilgitt sine synder!** *Det du løser på jorden, skal være løst i himmelen.*

Men det er også et dypt alvor i at Peter kan binde noe: *Det du binder på jorden, skal være bundet i himmelen.*» Hva er det som kan bindes? Hva annet kan det være enn synd som ikke erkjennes og bekjennes?

16,27f: **Å følge etter Jesus**

²⁴ Deretter sa Jesus til disiplene: «Om noen vil følge etter meg, må han fornekte seg selv og ta sitt kors opp og følge meg. ²⁵ For den som vil berge sitt liv, skal miste det. Men den som mister sitt liv for min skyld, skal finne det. ²⁶ Hva vil det gagne et menneske om det vinner hele verden, men taper sin sjel? Eller hva skal et menneske gi som vederlag for sin sjel? ²⁷ For Menneskesønnen skal komme i sin Fars herlighet sammen med sine engler, og da skal han lønne hver og en etter det han har gjort. ²⁸ Sannelig, jeg sier dere: Noen av dem som står her, skal ikke smake døden før de ser Menneskesønnen komme med kongsmakt.»

Når Jesus kommer med **kongsmakt**, da kommer han selvsagt som **Konge**. Og da skjer opprettelsen av det fullkomne kongeriket – **himlenes kongerike**.

18,1: **Himmelriket og de små**

*Nettopp da kom disiplene og spurte Jesus: «Hvem er **den største i himmelriket?**» ² Da kalte han til seg et lite barn, stilte det midt iblant dem ³ og sa: «Sannelig, jeg sier dere: Uten at dere vender om og blir som barn, kommer dere ikke inn i himmelriket. ⁴ Den som gjør seg selv liten som dette barnet, han er den største i himmelriket.*

18,23:

*Derfor kan **himmelriket** sammenlignes med **en konge** som ville gjøre opp regnskapet med tjenerne sine. Igjen registrerer vi at «himmelriket» har en konge.*

19,24:

*²³ Jesus sa til disiplene: «Sannelig, jeg sier dere: Det er vanskelig for en som er rik, å **komme inn i himmelriket**. ²⁴ Ja, jeg sier dere: Det er lettere for en kamel å gå gjennom et nåløye enn for en rik å komme inn i Guds rike.»*

19,28:

*Jesus sa til dem: «Sannelig, jeg sier dere: Når alt blir født på ny og Menneskesønnen sitter **på tronen i sin herlighet**, da skal også dere som har fulgt meg, sitte på tolv troner som dommere over Israels tolv stammer. At Jesus sitter på tronen, betyr at han er Konge i sitt kongerike.*

20,1ff: **Lignelsen om arbeiderne i vingården**

For himmelriket er likt en jordeier som gikk ut tidlig en morgen for å leie folk til å arbeide i vingården sin.

21,31f: Lignelsen om de to sønnene

*²⁸ Men hva mener dere om dette: En mann hadde to sønner. Han gikk til den ene og sa: 'Min sønn, i dag skal du gå og arbeide i vingården.' ²⁹ 'Nei, jeg vil ikke', svarte han. Men senere angret han og gikk. ³⁰ Faren gikk så til den andre og sa det samme til ham. 'Ja, herre, det skal jeg', svarte han. Men han gikk ikke. ³¹ Hvem av disse to gjorde som faren ville?» «Den første», svarte de. Da sa Jesus til dem: «Sannelig, jeg sier dere: Tollere og horer **kommer før inn i Guds rike** enn dere. ³² For Johannes kom til dere på rettferdighets vei, men dere trodde ham ikke. Tollerne og horene, derimot, de trodde ham. Men dere, selv om dere så dette, angret dere ikke da heller, slik at dere trodde ham.*

22,1ff: Lignelsen om kongssønnens bryllup

*Igjen talte Jesus til dem i lignelser: ² «Himmelriket kan sammenlignes med en konge som skulle holde bryllup for sønnen sin. ³ Han sendte tjenerne sine til de innbudte og ba dem komme til bryllupet. Men de ville ikke komme. ⁴ Da sendte han andre tjenere ut som skulle si til de innbudte: 'Festmåltidet har jeg gjort i stand, oksene og gjøkalvene er slaktet, og alt er ferdig. **Kom til bryllupet!**' ⁵ Men de brydde seg ikke om det; en gikk til sin åker og en annen til sin forretning. ⁶ Resten av dem la hånd på tjenerne, mishandlet dem og slo dem i hjel. ⁷ Da ble kongen sint og sendte ut troppene sine, som drepte disse morderne og brente byen deres. ⁸ Så sa han til tjenerne: '**Alt er ferdig til bryllupet**, men de innbudte var ikke verdige. ⁹ Gå derfor ut på veikryssene og innby til bryllupet alle dere finner.' ¹⁰ Og tjenerne gikk ut på veiene og samlet alle de kunne finne, både onde og gode, og **bryllupssalen ble full av gjester.***

Denne lignelsen forteller at Himmelriket – en konge – og en bryllupsfest knyttes sammen. Det fullkomne «Himmelriket» eller «Guds rike» er som en bryllupsfest som Kongen holder for sin sønn. Bibelen taler også om «bruden» som Menigheten. I denne lignelsen hører vi ikke noe om bruden, men om gjestene.

Kapittel 24-25: Jesus taler om de tider som skal komme – eskjatologi²

24,14ff: Evangeliet om riket.

*¹⁴ Og dette **evangeliet om riket** skal forkynnes i hele verden til vitnesbyrd for alle folkeslag,*

---

² Fra det greske ordet «eskjatos» som betyr «endetiden»

og så skal enden komme.

Deretter taler Jesus om «Den store trengsel»

¹⁵ Når dere ser at det motbydelige som ødelegger, det som profeten Daniel har talt om, står på hellig sted – la den som leser opp, tyde det! ¹⁶ – da må de som er i Judea, flykte opp i fjellene. ¹⁷ Den som er på taket, må ikke gå ned for å ta med seg noe i huset, ¹⁸ ... ²¹ For da skal det komme en trengselstid så stor som det aldri har vært fra verdens begynnelse og til nå, og som det heller aldri skal bli. ²² Om disse dagene ikke ble forkortet, ville ikke noe menneske bli frelst. Men for de utvalgte skyld skal disse dagene forkortes.

Like etter disse ordene om trengselen taler han om at det kommer et **bryllup. Det er Himmelrikets kjennetegn.**

25,1ff: *Da skal **himmelriket** sammenlignes med ti brudepiker ...*

25,31ff: *«Men når Menneskesønnen kommer i sin herlighet, og alle englene med ham, da skal **Han sitte på sin trone i herlighet**»*

*... «Kom hit, dere som er velsignet av min Far, og **ta i arv det Riket** som er gjort i stand for dere fra verdens grunnvoll ble lagt.»*

Det var dette Riket som kom nær gjennom Jesu gjerning gjennom tre år på jorden, som siden har vært til stede gjennom Kirken/Guds barn, og som ved Jesu gjenkomst kommer i fullkommenhet. Da tar Guds barn det i eie!

NATTVERDEN

26,26-29: **Nattverden** er en forsmak på dette fullkomne Riket! Jesus hadde feiret påskemåltidet flere ganger – i alle fall to - sammen med disiplene. Også da hadde den jødiske påskeliturgen minnet dem om det lovede landet de var på vei til. Men nå kommer en ny dimensjon: **Det lovede landet er «Min Fars rike»**. Jesus sier: *«Fra nå av skal jeg ikke drikke av denne frukten før den dagen jeg drikker den ny sammen med dere i **min Fars Rike.**»*

LUKASEVANGELIET

Noen ord fra Lukas-evangeliet – første bok av Lukas til Teofilos – om «Guds Rike»

Både evangeliet og Apostlenes gjerninger er skrevet til Teofilos. Navnet som er sammensatt av «Theo(s)» og «filos» betyr «Guds venn».

I innledningen till evangeliet (3,4ff) siterer Lukas Jesaja 40: *«En røst roper ... Og alle mennesker skal se Guds frelse.»*

Kapittel 4: Fylt av Den hellige ånd ...

Denne teksten er kalt Jesu presentasjon av seg selv og sin gjerning. Han presenterer hva det betyr at *«mennesker får se Guds frelse»* og at *«Guds rike er kommet nær»*. Det kalles *«et nådens år»* eller *«en nådens tid fra Herren»*.

I Åndens kraft ... Han underviste i synagogene ...

«Herrens ånd er over meg, for han har salvet meg til å forkynne et godt budskap for fattige.

Han har sendt meg for å rope ut at fanger skal få frihet og blinde få synet igjen, for å sette fanger fri

Og rope ut et nådens år fra Herren (Jesaja 61).

Vers 21: *«I dag er dette Skriftordet blitt oppfylt ...»*

«Et nådens år fra Herren» kan ikke skilles fra Jesus Messias, han som er salvet til å forkynne et godt budskap. Like lite kan «Guds rike» skilles fra Jesus. De hører alltid sammen!

Sletteprekenen kapittel 6 (Jfr. Bergprekenen Matteus 5-7):

«Salige er dere fattige, Guds rike er deres ...»

7,24ff om Johannes Døperen: *«Men den minste i Guds rike er større enn ham.»*

8,1ff: *«I tiden som fulgte, reiste Jesus rundt og forkynnte i byene og landsbyene og bar fram det gode budskapet om Guds rike ...*

... «Dere er det gitt å kjenne Guds rikes hemmeligheter ...»

I de følgende ordene legger vi merke til at legen Lukas spesielt understreker at i Guds rike er **helbredelser fra sykdom** og plager en naturlig følge:

9,1ff: *«Han kalte sammen de tolv og ga dem myndighet over alle onde ånder og makt til å lege sykdommer. Så sendte han dem ut for å forkynne Guds rike og helbrede syke ...*

... Så dro de ut og gikk fra landsby til landsby, og overalt forkynnte de det gode budskapet

og helbredet syke.»

10,9ff: «Helbred de syke der og si: «Guds Rike er kommet nær til dere!» ... «Men det skal dere vite: Guds rike er kommet nær.»

*11,14ff; 20ff: «Men er det ved Guds finger jeg driver de onde åndene ut, da har jo **Guds rike nådd fram til dere.**»*

13,18ff: «Hva er Guds rike likt? ... et sennepsfrø ...»

*Vers 22ff; 28f: «**Fra øst og vest og nord og sør skal mennesker komme og sitte til bords i Guds rike ...**»*

*14,15ff: «Salige er den som får **sitte til bords i Guds rike.**» Men Jesus sa til ham ...*

*Vers 16: **Fra da av forkynnes det gode budskapet om Guds rike, og alle trenger på for å komme inn ...***

17,20ff: NÅR GUDS RIKE KOMMER

*En gang spurte fariseerne Jesus **når Guds rike skulle komme.** Han svarte: «Guds rike kommer ikke på en slik måte at dere kan se det med øynene. Ingen vil kunne si: 'Se, her er det' eller 'Der er det'. For **Guds rike er midt iblant dere (eller: Inni dere.)***

Vi har lest mange ord om Guds rike og Himlenes rike. Hver for seg forteller de om ulike dimensjoner, både av at «Guds rike er kommet nær» og om at «Guds rike kommer i fullkommenhet».